

УДК 331.101.262:332.1

Ефективність використання ресурсів сільськогосподарських підприємств

Найда І.С., аспірант

Одеський державний аграрний університет

м. Одеса

irochka.lobankina@gmail.com

ЛЮДСЬКИЙ КАПІТАЛ – ОСНОВА РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ РЕГІОНУ

Реформування економічних відносин в аграрному секторі економіки України, що супроводжувалось скороченням виробництва сільськогосподарської продукції, занепадом соціальної інфраструктури, зростанням рівня безробіття та бідності в сільській місцевості призвело до деградації аграрної праці, міграції висококваліфікованих управлінських і робітничих кадрів у міста з метою пошуку більших заробітків. Однак, сьогодні успішно функціонують ті підприємства, які зуміли зберегти позиції на ринку за рахунок інтелектуальних здібностей своїх працівників. Саме тому пріоритетом економічної стратегії аграрних підприємств має стати формування людського капіталу як передумови виходу аграрного сектору з кризи. Рівень освіти та професійної підготовки персоналу як носія людського капіталу в поєднанні з матеріальним капіталом виступає чинником підвищення продуктивності, конкурентоспроможності та сталого розвитку аграрних підприємств.

Теоретичним і практичним аспектам проблеми розвитку, формування та використання людського капіталу в аграрному секторі присвятили свої дослідження такі вітчизняні науковці, як В. Антонюк, О. Бородіна, К. Васьківська, О. Грішнова, В. Липчук, Л. Михайлова, І. Прокопа, О. Стефанишин, Г. Черевко, В. Юрчишин та інші. Поряд з цим, недостатньо дослідженими залишаються питання розвитку людського капіталу аграрних підприємств на регіональному рівні.

Ефективне функціонування аграрного сектору економіки України залежить від забезпеченості комплексом матеріальних (природного, фізичного, фінансового) і нематеріальних (людського, соціального) капіталів. В умовах зростаючої конкуренції визначальним серед них є людський капітал.

Процеси розвитку та нагромадження людського капіталу у сільській місцевості ускладнюються низкою причин, зокрема недостатнім усвідомленням пріоритетності його розвитку. Протягом тривалого часу вважали, що основним ресурсом сільського господарства є земля. Однак, основоположник теорії людського капіталу Т. Шульц довів, що набагато впливовішим є людський капітал, здібності та знання людей, а економічне значення землі переоцінюють, так як серед усіх інших видів ресурсів людський капітал має здатність оновлюватися, вдосконалюватися та еволюціонувати [1, с. 138].

У формуванні людського капіталу аграрних підприємств прямо чи побічно приймає участь все населення, що проживає на території Вінницької області. Станом на 1 січня 2013 р. населення області налічувало 1627,0 тис. осіб, у тому числі сільське населення – 811,0 тис. осіб. Процес скорочення чисельності населення у сільській місцевості відбувається на фоні чіткої тенденції зменшення загальної кількості населення області. Така ситуація створює реальні загрози національній, а також економічній безпеці країни та призводить до дефіциту трудових ресурсів, зменшення обсягів ВВП країни, негативно впливає на ринок праці.

У теперішніх умовах складної соціально-демографічної ситуації на селі важливим постає питання зайнятості сільського населення, підвищення рівня продуктивності праці та ефективності сільськогосподарського виробництва, що є передумовою розвитку сільських територій.

Встановлено, що кількість працюючих в аграрних підприємствах Вінницької області протягом 2008-2012 рр. має тенденцію до скорочення. Так, їх чисельність у 2012 р. зменшилась на 21,7% в порівнянні з 2008 р., що пояснюється недієвістю аграрних реформ і нехтуванням соціальними

інтересами населення [2, с. 401]. Разом із забезпеченням продовольчої безпеки аграрні підприємства повинні дбати про високий рівень добробуту працівників.

У системі якісних характеристик людського капіталу сільського господарства особливе значення має їх професійно-кваліфікаційний рівень, який останнім часом підвищується, проте залишається достатньо низьким. Не менш важливим для аграрних підприємств є досягнення зменшення плинності кадрів. Показник плинності кадрів в аграрному секторі економіки області у 2012 р. склав 71,5% [2, с. 410]. Вивільнення трудових ресурсів та поява безробітних в сільській місцевості супроводжується неоднозначними процесами. З одного боку, це позитивні процеси підвищення продуктивності праці внаслідок впровадження та використання інноваційних технологій, раціоналізації організації аграрного виробництва, посилення корпоратизації управління, поглиблення інтеграційних та кооперативних зв'язків. З іншого боку, це погіршення демографічної ситуації та посилення міграційних процесів на селі, скорочення сфери прикладання праці та руйнування соціальної інфраструктури сільських територій.

Відтік висококваліфікованих працівників з аграрних підприємств означає втрату накопиченого людського капіталу (певних вмінь, досвіду, неформальних зв'язків). З метою збереження накопиченого людського капіталу та формування його нових рис в аграрних підприємствах потрібно підвищити рівень оплати праці висококваліфікованих працівників, забезпечити належні умови праці та відпочинку, стимулювати мотивацію працівників до саморозвитку та підвищення рівня кваліфікації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Осійчук О.А. Формування теорії людського капіталу / О.А. Осійчук // Вісник Хмельницького національного університету. - 2013. – №3. – Т.3. – С. 138-142.
2. Статистичний щорічник Вінниччини за 2012 рік / Головне управління статистики у Вінницькій області / За ред. С. Ігнатова. – Вінниця, 2013. – 623 с.